

**MITEN KUNTOILIJANA VOIN SEURATA KUORMITTUMISTA JA PALAUTUMISTA?
 Kuntoilijan ilta – Mikä on sopiva kuormitustaso omassa arjessasi?
 (to 24.1.2019 klo 18-20 Varalan Urheiluopisto)**

Marko Haverinen, LitM
 Testauspäällikkö | Varalan Urheiluopisto | Tampereen Urheiluakatemia
 Tohtorikoulutettava | Liikuntatieteellinen tiedekunta | Jyväskylän yliopisto
 Puhelin: +358443459957
 Sähköposti: marko.haverinen@varala.fi
 Twitter: @Varala_TestLab

Tausta

- **Urheilija 1996-2004**
- **Valmentaja 1996 →**
  - Yleisurheilu*
    - Liittovalmentaja 2003-2005: SUL nuorten maajoukkue Pohjoinen alue ja Keski-Suomi
    - Aluevalmentaja 1998-2004: Kainuun Yleisurheilu (nuorisopäällikkö)
    - Seuravalmentaja 1996-2013: LahdA, JKU, Tikkakoski, PaltU (valmennuspäällikkö)
  - Joukkuelajit* (yksilötason fysiikkavalmennus: jalkapallo, jääkiekko) 2013 →
- **Koulutus**
  - Tohtorikoulutettava, Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto 2018 →
  - LitM (valmennus- ja testausoppi), Jyväskylän yliopisto 2005
- **Työura**
  - Varalan Urheiluopisto ja Tampereen Urheiluakatemia: testauspäällikkö 2013 →
  - Pajulahden Urheiluopisto: urheilijatestaus ja koulutuksen johtaja (VAT) 2005-2013
  - Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU: tutkimusapulainen 2002-2005
  - Jyväskylän yliopisto: tutkimusapulainen 2002-2003
- **Osaaminen**
  - Harjoittelun ohjelmointi, testaus ja seuranta
  - Kuormittuminen ja palautuminen
  - Fyysisten ominaisuuksien kehittäminen

Sisältö

1. Johdanto
2. Kuormittumisen ja palautumisen seuranta: miksi, mitä ja milloin?
3. Esimerkkejä
4. Suositukset

1. JOHDANTO

Ylikuormitus

ITSETUNTEMUS

Tunnista liiallisen henkisen kuormittumisen oireet – näin annat mielen palautua ja saat lisää onnea arkeen

Onko elämästäsi palautu...

Paraneminen voi kestää jopa vuosia

Ylikuntoon ei johda vain yletön treeni

TERVEYS Turun Sanomat 24.9.2012 3:33 0

ILTALEHTI

Ylikunto vaanii tavallistakin liikkujaa – näin tunnistat oireet

Ne jotka uskaltavat levätä, ovat mestareita. Menestys ei tule vain rajattomasti harjoittelemalla.

Ne jotka uskaltavat levätä, ovat mestareita. Menestys ei tule vain rajattomasti harjoittelemalla.

ehy LEHTI

Menikö ku...

TARU TIKKANEN, HELSINKI

20.03.2007 klo 12

Vetämätön olo, uniongelmia ja sydän hakkaa jatkuvasti pienestäkin rasituksesta? Saatat kärsiä ylikuormitustilasta eli tuttavallisemmin ylikunnosta – vaikka oletkin ihan tavallinen kuntoilija.

© JULKAISTU 19.02.2018 - 06:00.

yöstressi

liikaa töitä ja liian vähän unta?

voit ajaa tavallisen harrastajankin viikkotuntien määrästä yksinkertaista. Jos elämän eri osa-alueet ovat liian kovan rasituksen alla, voit ajaa tavallisen harrastajankin viikkotuntien määrästä yksinkertaista.

Jopa puolet treenaa liian kovan rasituksen merkkiä, jotka kamauttaa ottaa tosissaan

Julkaistu: 18.5.2017 19:00

ILTA-SANOMAT

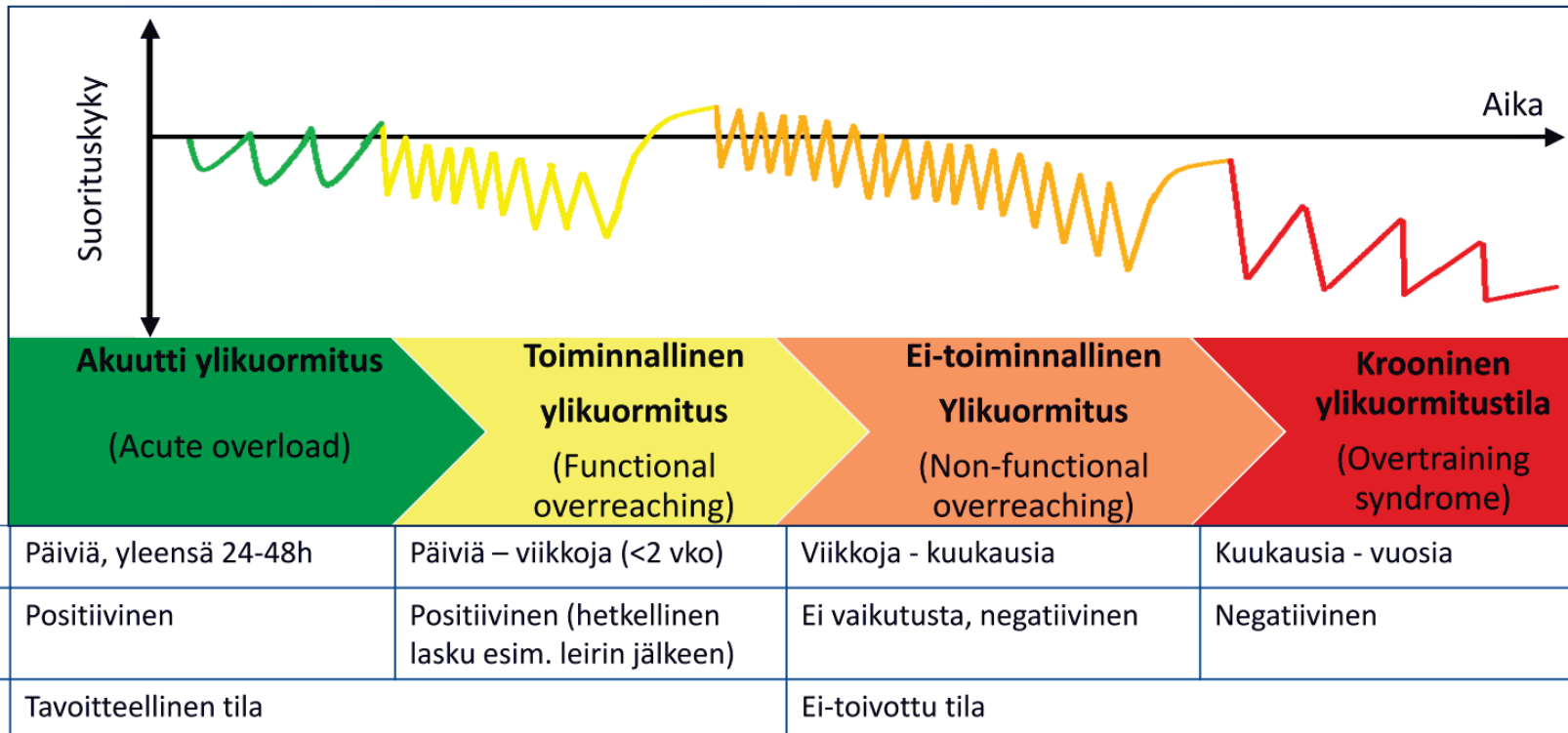
kuin työssä... väsymys, toistuvat infektiot ja ruoan... voivat siksi jäädä huomaamatta.

en – oireet ovat samoja töihin ja harrastuksiin, hittyvät vähitellen ja

AAMULEHTI

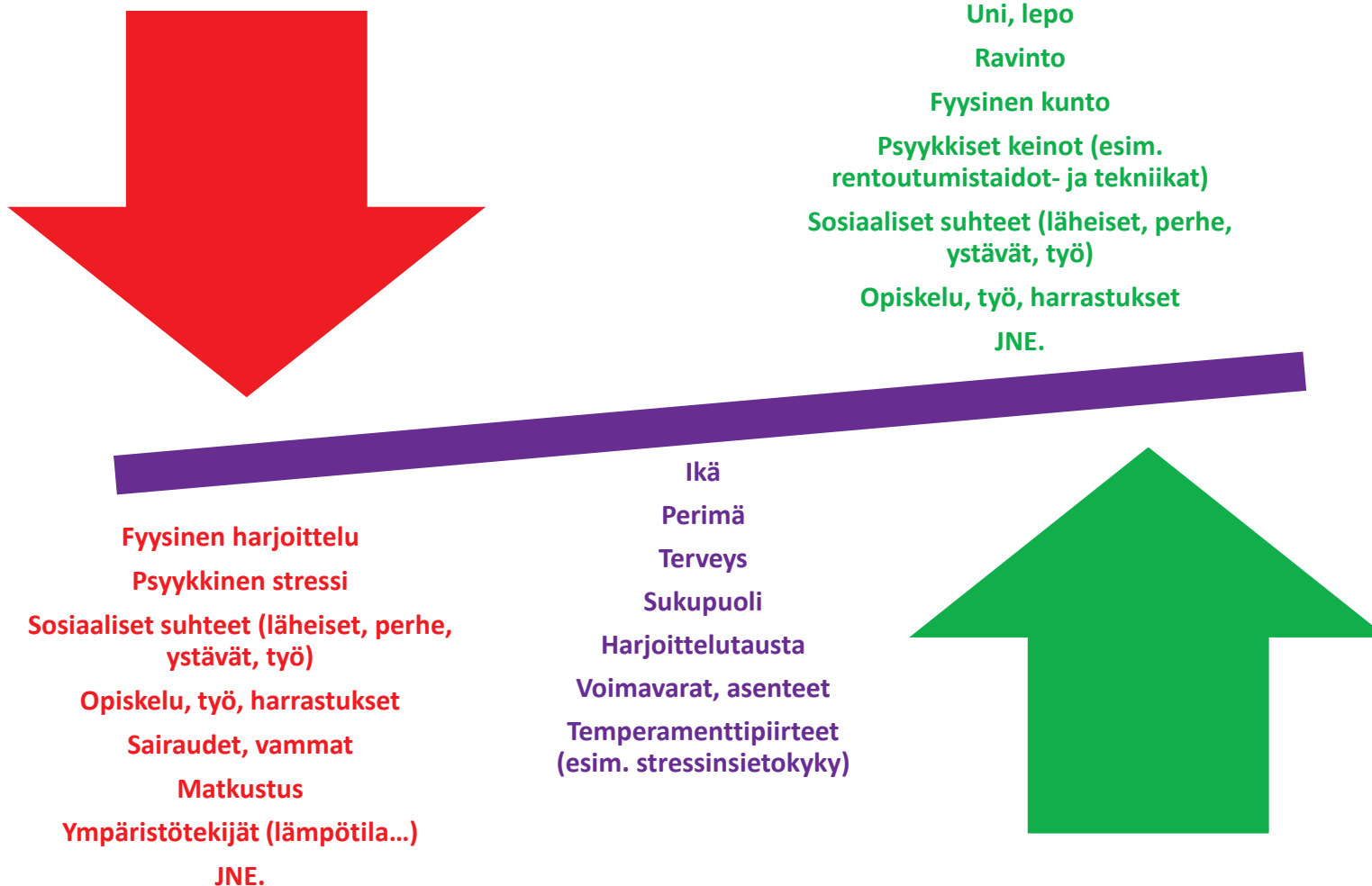
7.9.2017 10:05

Ylikuormitustilan vaiheet

Kuormittavat ja palauttavat tekijät

Ylikuormituksen oireita

	Akuutti (sympaattinen)	Krooninen (parasympaattinen)
Vireystila	Jännittyneisyys /rauhattomuus / ärtyneisyys	Väsymys / masentuneisuus
Uni	Unihäiriöt: vaikea nukahtaa, herääminen yöllä	Nukahtaa helposti, suuri unen tarve
Vatsa	Ilman kertyminen suoleen, vatsakipu	Vilkastunut vatsan toiminta
Leposyke	Kohonnut, sydämen tykytys	Matala, vaihtelee
Syke rasituksessa	Kohonnut, hidas palautuminen	Matala (myös maksimissa), nopea palautuminen
Laktaattitaso rasituksessa	Kohonnut submaksimaalinen taso	Madaltunut maksimitaso
Verenpaine	Kohonnut, hidas palautuminen	
Muuta	Hikoilu, kilpailuvietin vähentyminen	Verensokerin lasku rasituksessa, libidon lasku, kuukautiskierron häiriöt
Yhteistä	Heikentynyt suorituskyky, energisyyden lasku, keskittymiskyvyn lasku, ruokahalun muuttuminen, lihakset väsyvät nopeasti, kohonnut infektioriski	

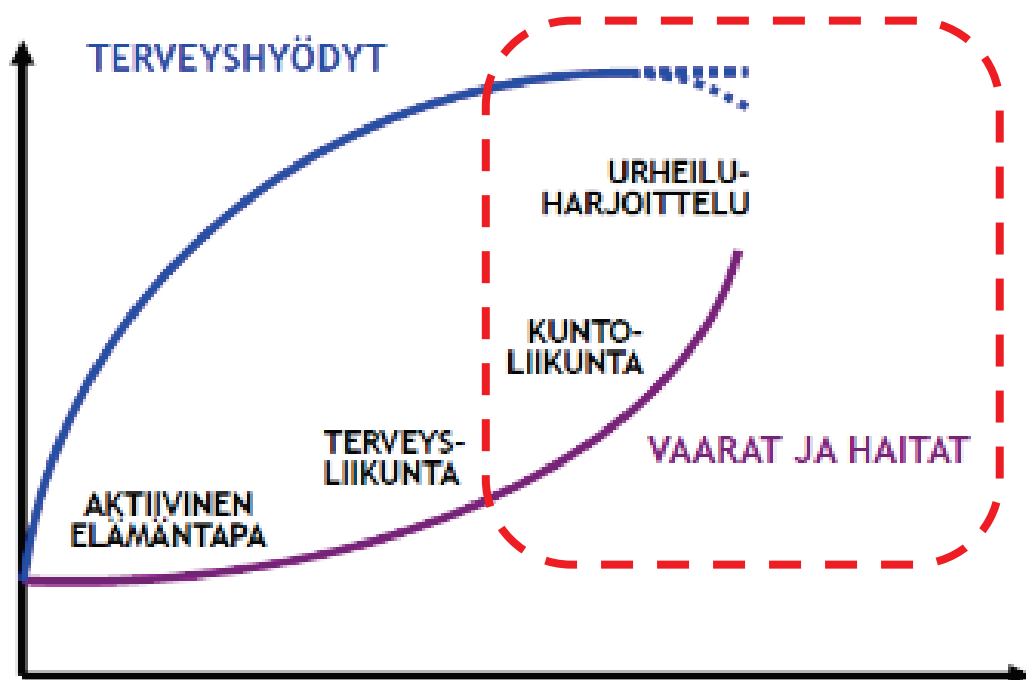

2. KUORMITTUMISEN JA PALAUTUMISEN SEURANTA: MIKSI, MITÄ JA MILLOIN?

Miksi kuntoilijan olisi hyvä seurata kuormittumista ja palautumista?

Fyysisen aktiivisuuden terveyshyödyt ja -haitat

AKTIIVINEN
ELÄMÄNTAPA

Kevyttä,
kohtuullista
Päivittäin
Kymmeniä
minuutteja,
jopa tunteja

TERVEYS-
LIIKUNTA

Kohtuullista
Lähes päivittäin
Vähint. 30 min

KUNTO-
LIIKUNTA

Kohtuullista,
reipasta
3 krt viikossa
Vähint. 20 min

URHEILU-
HARJOITTELU

Rasittavaa
Useita kertoja viikossa
Vaihtelevaa

Kuntoilijan seurantasyykli

1. ULKOINEN KUORMA (external workload)
= harjoitusärsyke (ulkoinen työ)

Mitä tehtiin?

Esim. keskivauhti, edetty kokonaismatka tietyssä ajassa, nostettu kuorma jne.

Menetelmiä mm.

- GPS (aika, matka, vauhti)
- kiihtyvyyssanturi (esim. tehontuotto)

HUOM!

- reaaliaikaisuus

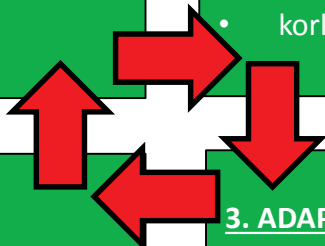
2. SISÄINEN KUORMA (internal workload)
= reagointi harjoitusärsykkeeseen (fysiologinen elinjärjestelmien reagointi ja psykologinen koettu kuormittuminen)

Minkälaisia akuutteja vasteita ulkoinen kuorma sai aikaan?

Esim. sykekuormittajien ja oman tuntemuksen hyödyntäminen

Menetelmiä mm. omaan tuntemukseen perustuva session-RPE

- harjoituskuormitus = intensiteetti * volyymi
= oma kuormitustuntemus (1-10) * harjoituksen kesto (min)
- matala teho = 300-500
- korkea teho = 700-1000

4. VALMIUSTILA UUTEEN HARJOITUKSEEN

Oletko valmis uuteen harjoitukseen?

Päätös tehdään edeltävissä harjoituksissa mitattujen ulkoisen kuorman ja sisäisen kuorman muuttujien sekä yksilöllisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin arvioinnin ja kuormituksen seurannan perusteella.

HUOM! Mahdolliset harjoitusvalmiutta kuvaavat testit (kontrolloitu alkuverryttely)

3. ADAPTOITUMINEN

Reagointi kuormitukseen ja siitä palautumiseen pitkällä aikavälillä?

Menetelmiä mm.

- kokonaisvaltaiset hyvinvointikyselyt (5-portainen asteikko: väsymys, unenlaatu, lihasarkuus, stressitaso, mieliala → vastausten summa = kokonaisvaltainen hyvinvointi)
- kuormittumisen ja palautumisen seuranta
- kehittymisen seuranta (kestävyys- ja voima- nopeusominaisuudet)

Kuormituksen seurantamenetelmät

SISÄINEN

Sykemuuttujat:

- Leposyke (RHR)
- Sykevälivaihtelu (HRV)
- Harjoituksenaikainen keski- ja maksimisyke (HR-ex)
- Palautumissyke (HRR)

Esim. Firstbeat Sports Cloud

Itsearviointi- & hyvinvointikyselyt:

- Väsymys, unenlaatu, lihasarkuus, stressi, mieliala
- 5-portainen asteikko (vastausten summa = kokonaisvaltainen hyvinvointi)

Esim. SYKE-mobiilisovellus

OBJEKTIIVINEN

Suorituskykytestit ja kehittymisen seuranta:

- Aerobiset kestävyysominaisuudet
- Anaerobiset nopeuskestävyysominaisuudet
- Voima-nopeusominaisuudet

Kuormituksen ja palautumisen seuranta:

- Hermolihasjärjestelmän seuranta (esim. kevennyshyppy)

SUBJEKTIIVINEN

Omaan kuormitustuntemukseen perustuva session-RPE

- Harjoituskuormitus = intensiteetti * volyymi
= oma kuormitustuntemus (1-10) * harjoituksen kesto (min)
- Matala kuormitus = 300-500
- Korkea kuormitus = 700-1000

Esim. SYKE-mobiilisovellus

ULKOINEN

Sisäisen kuorman subjektiiviset kuormituksen seurantamenetelmät

Esimerkki: Kokonaisvaltainen hyvinvointikysely (SYKE-mobiilisovellus)

SUORITETTAVA TEHTÄVÄ

Hyvinvoinnin itsearviointi

Hyvinvoinnin itsearviointikyselyyn vastataan joka aamu heräämisen jälkeen.

Hyvinvointikysely sisältää viisi kysymystä (väsymys, unen laatu, yleinen lihasarkuus, stressitaso ja mieliala), joista jokainen arvioidaan asteikolla 1-5 (1 = erittäin huono ja 5 = erittäin hyvä hyvinvointi ko. asian suhteen). Arviointi tehdään 0.5 yksikön tarkkuudella.

Kyselyn avulla seurataan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja siinä tapahtuvia muutoksia.

VÄSYMYS - Kuinka väsyneeksi tunnet itsesi tällä hetkellä?

- 5.0 (hyvin palautunut)
- 4.5
- 4.0 (palautunut)
- 3.5
- 3.0 (normaali)
- 2.5
- 2.0 (normaalia väsyneempi)
- 1.5
- 1.0 (jatkuva väsymys)

UNEN LAATU - Millainen oli unenlaatu viime yönä?

- 5.0 (hyvin levännyt olo)
- 4.5
- 4.0 (hyvä)
- 3.5
- 3.0 (nukahtamisvaikeus)
- 2.5
- 2.0 (levoton uni)
- 1.5
- 1.0 (unettomuus)

YLEINEN LIHASARKUUS - Kuinka kipeäksi tunnet lihaksesi tällä hetkellä?

- 5.0 (erittäin hyvä tunne)
- 4.5
- 4.0 (hyvä tunne)
- 3.5
- 3.0 (normaali tunne)
- 2.5
- 2.0 (lisääntynyt lihasarkuus / lihaskireys)
- 1.5
- 1.0 (erittäin suuri lihasarkuus)

STRESSITASO - Kuinka stressaantuneeksi tunnet itsesi tällä hetkellä?

- 5.0 (erittäin rentoutunut olo)
- 4.5
- 4.0 (rentoutunut olo)
- 3.5
- 3.0 (normaali olo)
- 2.5
- 2.0 (stressaava olo)
- 1.5
- 1.0 (erittäin stressaava olo)

MIELIALA - Miltä mielialasi tuntuu tällä hetkellä?

- 5.0 (erittäin positiivinen mieliala)
- 4.5
- 4.0 (yleisesti hyvä mieliala)
- 3.5
- 3.0 (vähemmän kiinnostunut muista ja/tai harjoittelusta kuin yleensä)
- 2.5
- 2.0 (ärtyisyyttä joukkuekavereita, perhettä ja työkavereita kohtaan)
- 1.5
- 1.0 (erittäin harmistunut / ärtyisä / masentunut mieliala)

Tallenna

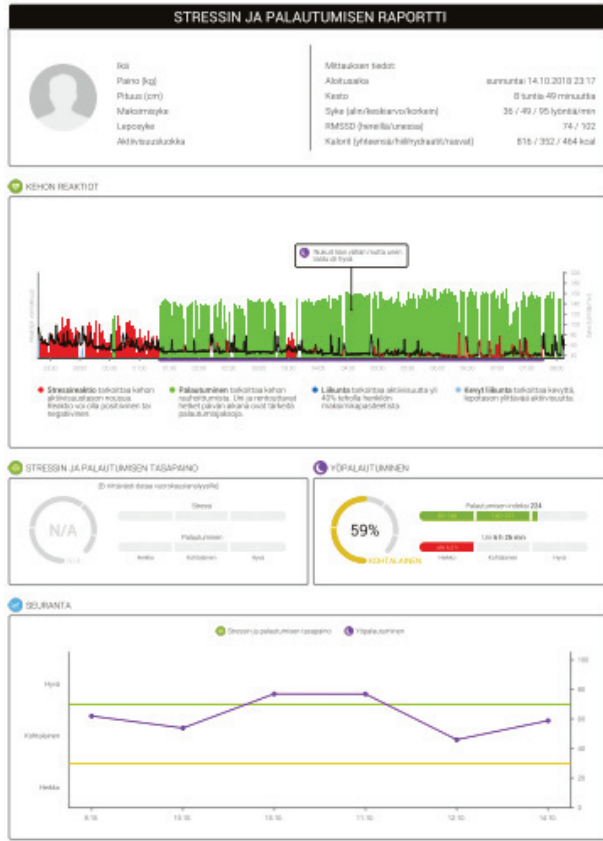
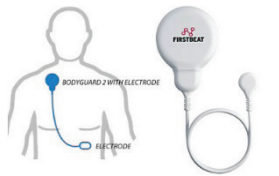
Sulje

Sisäisen kuorman objektiiviset kuormituksen seurantamenetelmät

Esimerkki: Päivän aikaisen kuormittumisen ja stressin sekä yöpalautumisen seuranta sykevälivaihtelun kautta (Firstbeat)

Esimerkki: Yöpalautumisen ja unenlaadun seuranta kehon (mikro)liikkeiden ja sykevälivaihtelun kautta (Emfit)

15.10.2018 09:44
www.firstbeat.com

Ulkoisen kuorman subjektiiviset kuormituksen seurantamenetelmät

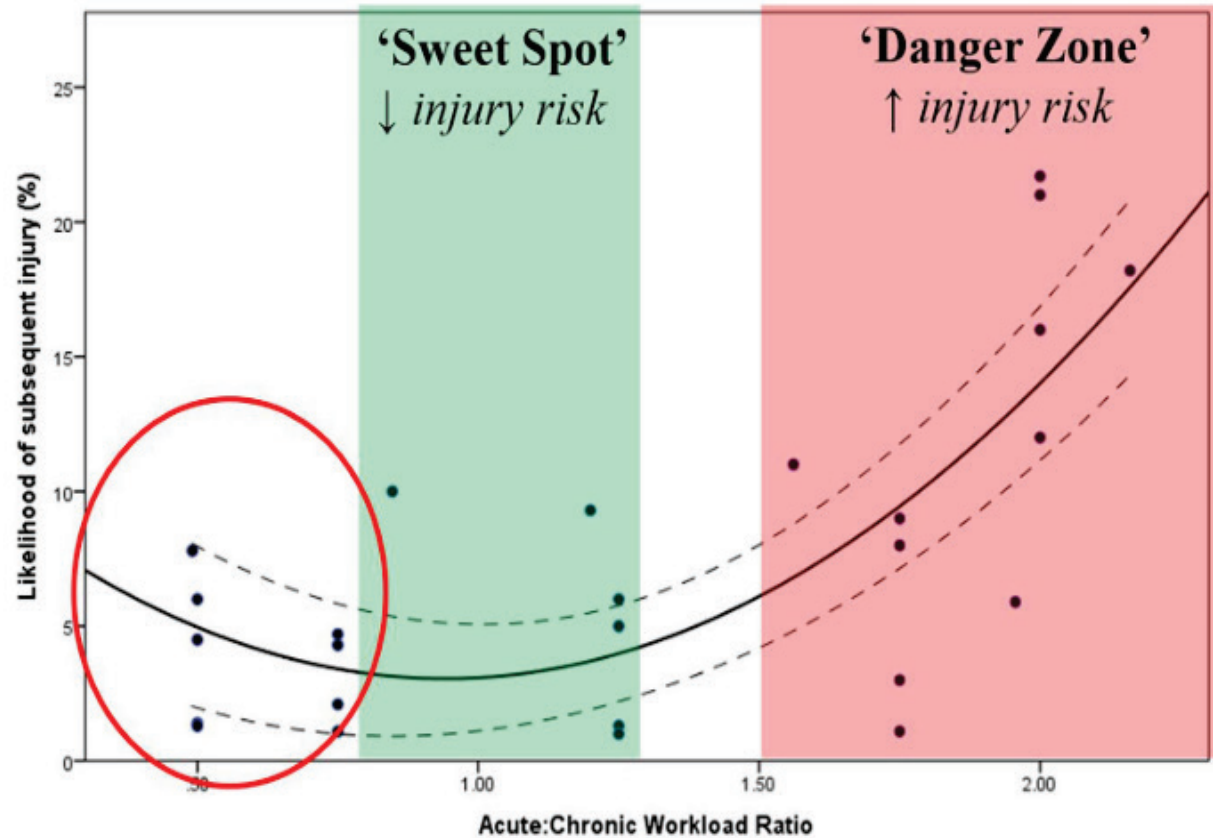

Esimerkki: Omaan kuormitustuntemukseen perustuva session-RPE (SYKE-mobiilisovellus)

KOKONAISKUORMITTAVUUS

Kuinka kuormittavalta harjoitus tuntui kokonaisuudessaan?

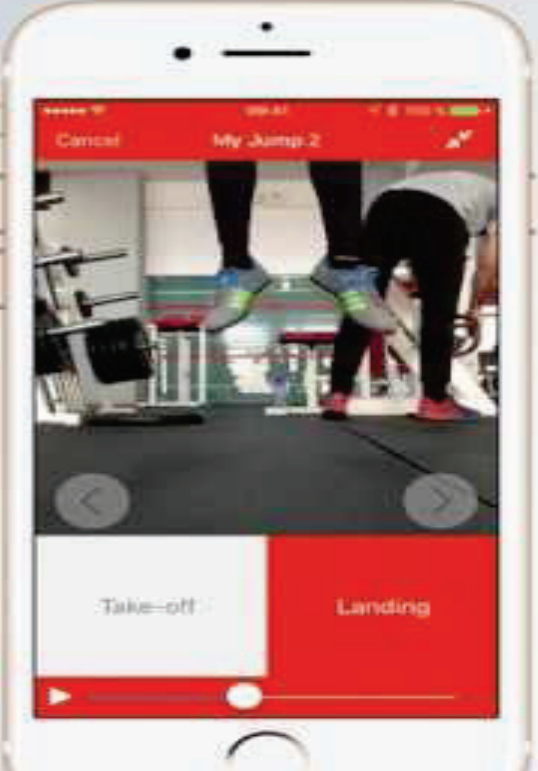
- 10 Maksimaalinen
- 9
- 8
- 7 Hyvin paljon
- 6
- 5 Paljon
- 4 Melko paljon
- 3 Kohtuullisesti
- 2 Vähän
- 1 Hyvin vähän
- 0 Ei ollenkaan

Ulkoisen kuorman objektiiviset kuormituksen seurantamenetelmät

Esimerkki: Hermolihasjärjestelmän kuormittumis-palautumistilan seuranta Kevennyshyppy (MyJump-mobiilisovellus)

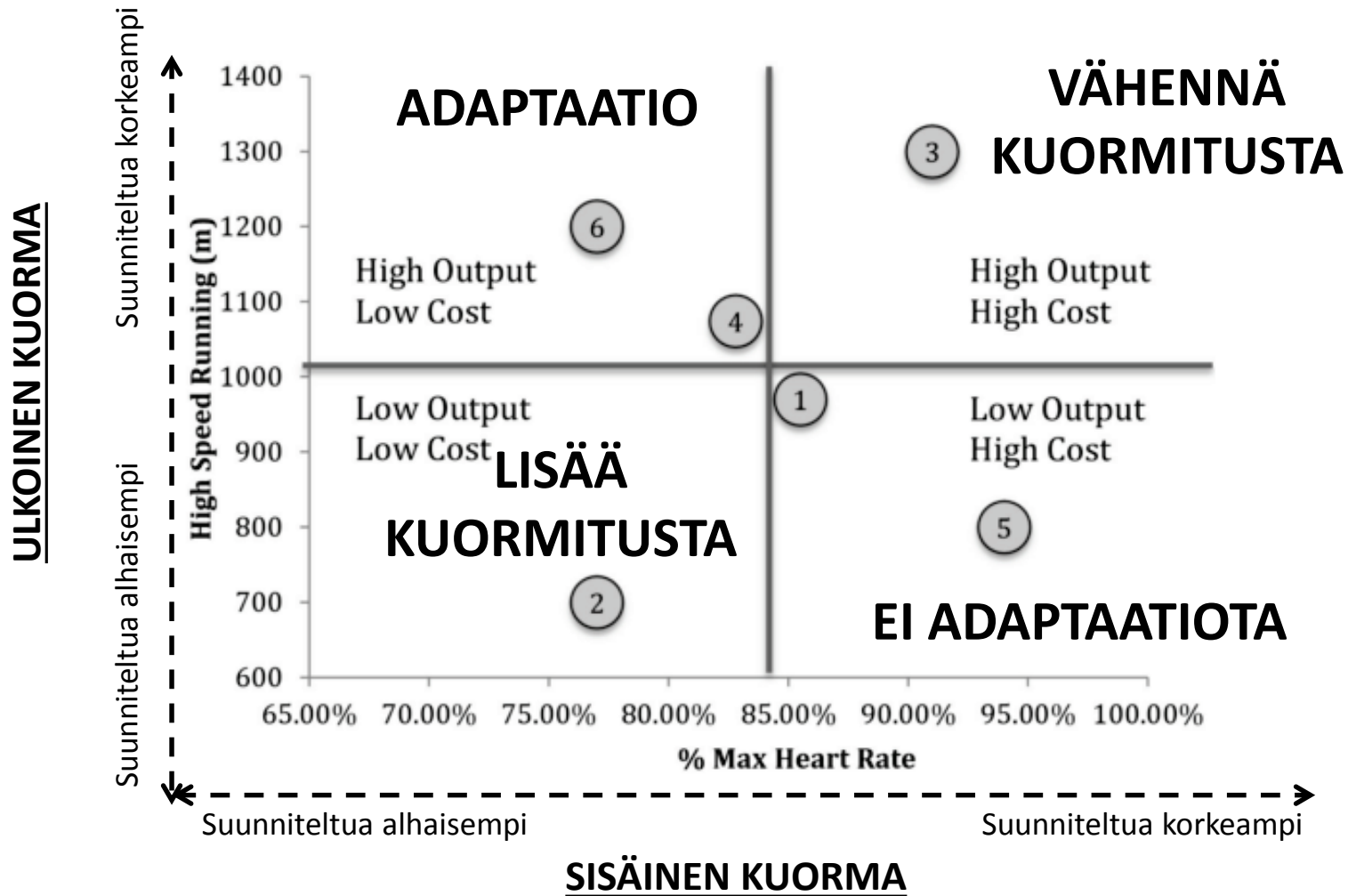
The image shows a smartphone screen displaying the MyJump app interface. The screen is divided into a video player area at the top and a control area at the bottom. The video player shows a person performing a jump, with their feet highlighted in blue and green. The control area has a red background and contains two buttons: "Take-off" and "Landing". The video player has a play button and a slider for navigation. The app title "My Jump 2" is visible at the top of the screen.

Single jump test

- Record the feet from the **front**
- Use the slider to navigate through the video and press the arrows to move **frame-by-frame** for better accuracy
- Select take-off in the **first** frame in which **no foot** touches the ground
- Select landing in the **first** frame in which **at least one** feet contact again

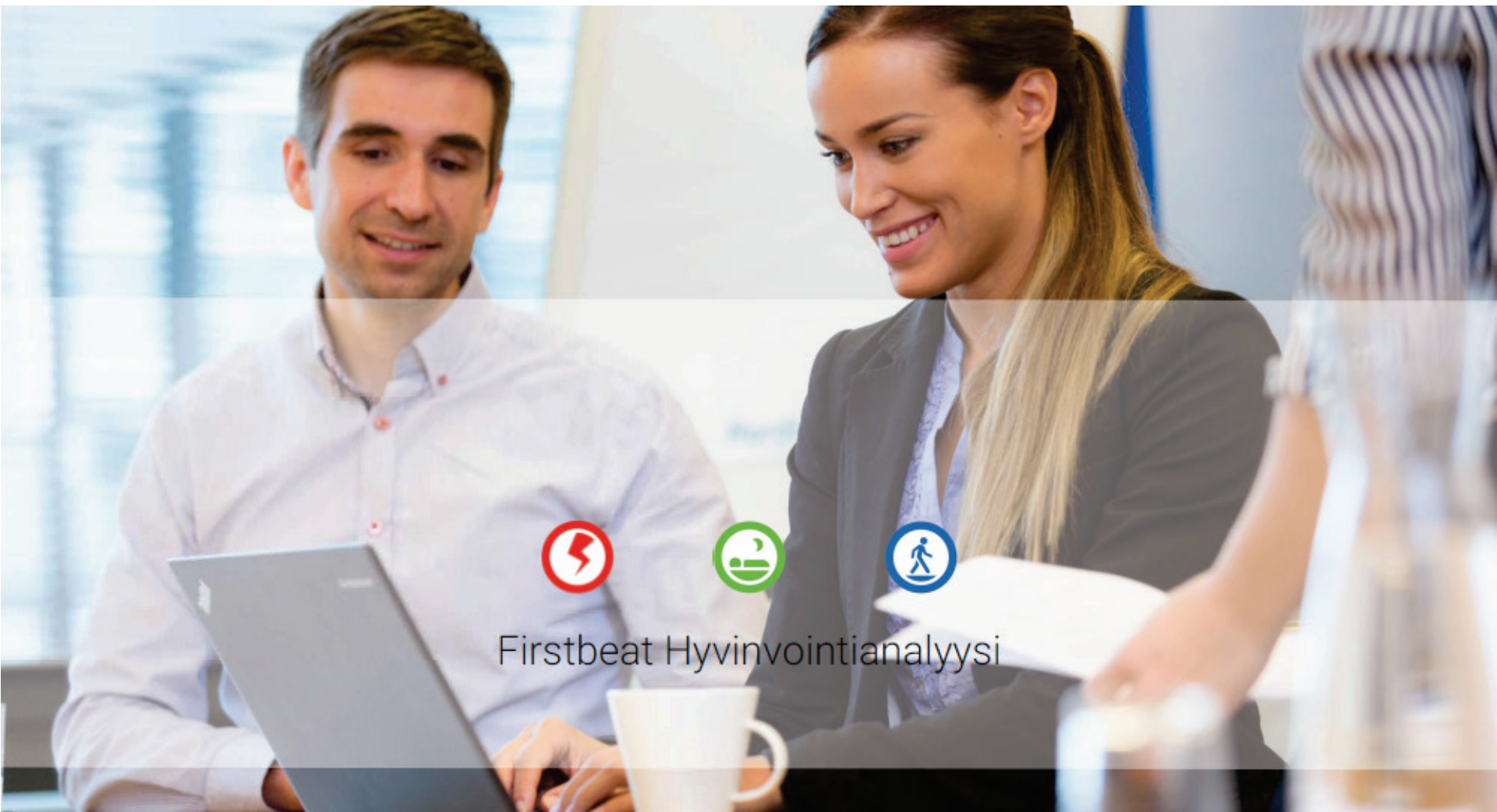
Dr. Carlos Reina-Almeida, PhD | CSC | @chrisreina |

Ulkoisen ja sisäisen kuorman suhde

3. ESIMERKKEJÄ

Firstbeat Hyvinvointianalyysi

Firstbeat Hyvinvointianalyysi

FIRSTBEAT HYVINVOINTIANALYYSI

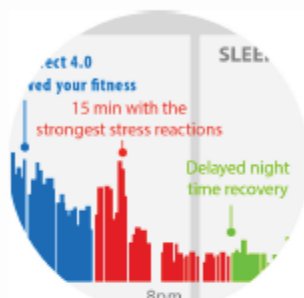

SYKEVÄLIMITTAUS

10

henkilöä osallistui palveluun

15.01.2019 -
21.01.2019

HENKILÖKOHTAINEN RAPORTTI

Osallistujat oppivat tunnistamaan henkilökohtaiset työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät.

ASiantuntijan PALAUTE

68

hyvinvointia edistävää tavoitetta asetettiin palvelun aikana.

TOIMENPITEET

Osallistujille annettiin konkreettisia toimenpidesuosituksia hyvinvoinnin edistämiseksi.

JATKUVUUS

Seurantamittauksella voit nähdä ovatko muutokset pysyviä.

STRESSI – MITTAUKSEN TULOKSET

Itseraportoitu stressi

80% Kokee olevansa stressaantunut

Stressi ja palautuminen

0% Hyvässä tasapainossa

80% Kohtuullisessa tasapainossa

20% Heikossa tasapainossa

Toimenpiteet

50% Osallistujista asetti stressinhallintaan liittyvän tavoitteen

Stressi ja palautuminen - Ryhmän tulos

Stressiä hallitseva työntekijä on tehokkaampi ja tekee vähemmän virheitä. Stressin vastapainoksi tarvitaan palautumista edistämään työssäjaksamista ja vähentämään ylikuormittumisen riskiä.

UNI – MITTAUKSEN TULOKSET

Itseraportoitu uni

60% Nukkuu mielestään riittävästi

Mitattu uni

20% Palautui unen aikana hyvin

70% Palautui unen aikana kohtalaisesti

10% Palautui unen aikana heikosti

Toimenpiteet

50% Osallistujista asetti uneen ja palautumiseen liittyvän tavoitteen

Mitattu uni - Ryhmän tulos

Riittävä uni ja palautuminen unen aikana parantavat työntekijän kykyä selviytyä kuormittavista tilanteista. Kehittämällä palautumista rakennetaan voimavaroja seuraavaa päivää varten.

LIIKUNTA – MITTAUKSEN TULOKSET

Itseraportoitu liikunta

80% Liikkuu mielestään riittävästi terveyden kannalta

Mitattu liikunta

60% Liikkui riittävästi terveyden kannalta

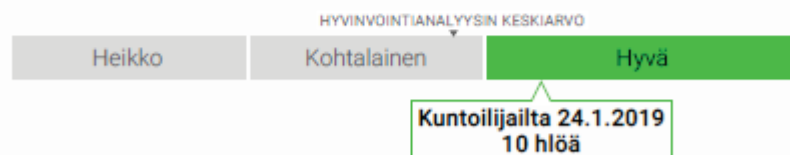
40% Liikkui kohtalaisesti

0% Ei liikkunut riittävästi

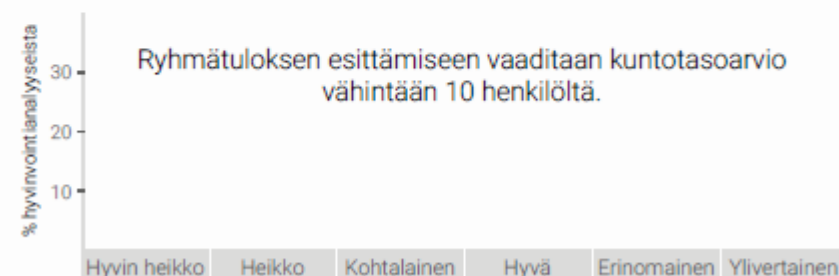
Toimenpiteet

50% Osallistujista asetti tavoitteen liikunnan lisäämiseen

Mitattu liikunta - Ryhmän tulos

Arvioitu kuntotaso - Ryhmän tulos

4. SUOSITUKSET

Take Home Message: Suositus kuormittumisen ja palautumisen seurantaan

PYRI KÄYTTÄMÄÄN MONIPUOLISESTI KUORMITUKSEN SEURANNAN ERI MITTAUSMENETELMIÄ:

- **Ulkoinen kuorma**
- **Sisäinen kuorma**
- **Subjekttiivinen**
- **Objektiivinen**

KEHITTYMISEN SEURANTA I

2x / vuosi

Kehonkoostumus

Kestävyys (suora VO2max-testi)

KEHITTYMISEN SEURANTA II

2x / vuosi

Kehonkoostumus

Kestävyys (suora VO2max-testi)

HARJOITUSKAUSI I

(loka-joulukuu)

12 vko

HARJOITUSKAUSI II

(tammi-maaliskuu)

12 vko

HARJOITUSKAUSI III

(huhti-kesäkuu)

12 vko

HARJOITUSKAUSI III

(heinä-syyskuu)

12 vko

**Vuosi-
taso**

**Kuukausi-
taso**

**Viikko/
päivä-
taso**

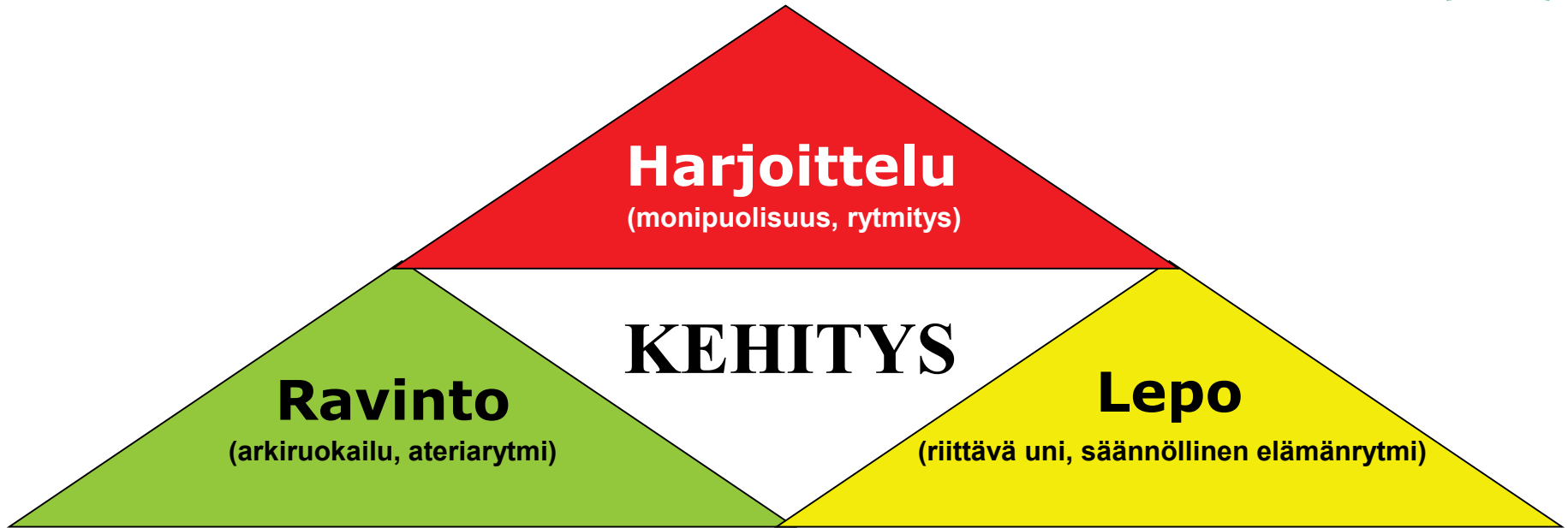
Kuormituseuranta (1x / kk)

Kevennyshyppy (MyJump-mobiilisovellus)

Päivittäisseuranta:

- **Subjekttiivinen sisäinen kuorma:** kokonaisvaltainen hyvinvoinnin arviointi (esim. SYKE-mobiilisovellus)
- **Subjekttiivinen ulkoinen kuorma:** oma kuormitustuntemus (session-RPE) (esim. SYKE-mobiilisovellus)
- **Objektiivinen sisäinen kuorma:** syke-seuranta (harjoitukset) + yösyke- tai uniseuranta (Firstbeat / Emfit)
- **Objektiivinen ulkoinen kuorma:** vauhti (GPS) / teho (harjoitukset)

Keep it Simple!

- Terveysten kulmakivet: **HARJOITTELU – RAVINTO – LEPO**
- Jos yksi kolmesta ei ole vaaditulla tasolla, kaksi muuta ja kokonaisuus kärsivät!
- Kokonaisvaltaisen terveyden ja palautumisen edistämiseksi kokonaisuuden hallinta on oleellista!
- Taikatempuista (esim. lisäravinteet, palautumismenetelmät) ei ole hyötyä, mikäli perusasioissa on puutteita!

Osallistujaetu - Kuntoilijan ilta to 24.1.2019

**Firstbeat -hyvinvointianalyysi
+ Varalan valmentajan konsultaatio (60 min) 169 € (ovh 189 €)**

Tilaa osoitteesta:

https://www.lyyti.fi/reg/Firstbeat_valmentajankonsultaatio

**Firstbeat -hyvinvointianalyysi
+ sähköinen tulosraportti 89 € (ovh 99 €)**

Tilaa osoitteesta:

https://www.lyyti.fi/reg/Firstbeat_tulosraportti

Koulutus - Urheilu - Yritykset - Vapaa-aika

Varalan Urheiluopisto, Varalankatu 36, 33240 Tampere, p. 03 2631 211, info@varala.fi, varala.fi, [@varalaoofficial](https://www.instagram.com/varalaoofficial), [#varala](https://www.facebook.com/varala)

varala.fi

KIITOS!

Kysymyksiä?

Kommentteja?

Marko Haverinen

marko.haverinen@varala.fi

044-3459957

@Varala_TestLab

